

סליחה, טעות בהפגנה

הזיכרון הוא שד מתעתע ובוגדני. גם אצל היסטוריונים מיקצועיים. זאת הוכיח זה עתה ירדני מרדכי בראון, שהוא איש טוב ונחמד.

הכרה נכנסת בראון, איש ר"ץ, כתב ספר בשם שלום עכשיו. בעמוד 56 הוא מספר על מה שקרה בשבועות הראשונים של מלחמת לבנון. וכך הוא מגלה:

תנועת שלום עכשיו עמדה אפוא בלחץ גובר של חברים, אשר פקעה סבלנותם בבקשם לתת ביטוי למורת דרוםם... אבל רק

הוציאה שלום עכשיו את אר"י משהוכרזה הפסקת אש זמנית, וביניהם הנהלת של"י (שעמדתה או בראשה). אך כבר בימים הראשונים נצרכה החתמה על עצומה נגד המלחמה... ונולד הוועד נגד המלחמה בלבנון.

מה לעשות, ואני זוכר את הרבים לגמרי לגמרי אחרת? וזה מה שאני זוכר:

בשעות הראשונות של המלחמה התייצבו רק מעטים נגדי, וכיניהם הנהלת של"י (שעמדתה או בראשה). אך כבר בימים הראשונים נצרכה החתמה על עצומה נגד המלחמה, ונולד הוועד נגד המלחמה בלבנון.

ב-26 ביוני, שלושה שבועות אחרי התחלת המלחמה, קיים ועד זה הפגנה נגד המלחמה בכיכר מלביישראל בתל-אביב. היתה זאת החלטה נועזת, חסרת-תקדים. מעולם לא נערכה עד אז בישראל הפגנה נגד מלחמה שהיא בעיצומה.

ליוזמה זו לא היה שום קשר לשלום עכשיו. להיפך, שלום עכשיו בלטה בשתיקתה הרועמת — רועמת לא פחות מאשר התותחים שהפגינו אז מרי יום את ביירות, כאשר כמה מראשי מחנה השלום בלטה כמפקדי צה"ל. (ביניהם חברו של בראון למפלגה ולסיעה כיום, ח"כ רון כהן).

הקדמתי באותו ערב לבוא לכיכר מלביישראל. כשעה לפני ההפגנה שאל אותי עיתונאי זר כמה מפגינים יבואו, לדעתך. אמרתי בכנות גמורה שאם יופיעו אלף מפגינים, יהיה זה ניצחון גדול.

באז 20 אלף, ומאותו הרגע התגלגלה התנועה נגד המלחמה. הצלחת ההפגנה הגבירה את הלחץ בתנועת שלום עכשיו, וזו קראה להפגנה שבועיים לאחר מכן — בגמר השבוע הרביעי למלחמה, ושלושה שבועות אחרי הפסקת האש. היא נערכה באותה הכיכר. באז 100 אלף איש.

אני זוכר היטב את התאריך — 3 ביולי 1982 — כי באותו היום עצמו חציתי את הקו בביירות. שמענו על ההפגנה ברדיו בדרבנו חזרה לארץ.

ובכן — כמה טעויות מזורות. ההפגנה של שלום עכשיו לא נערכה ב-26 ביוני, כפי שנדמה למורה. אלא ב-3 ביולי. ב-26 ביוני נערכה הפגנה אחרת לגמרי. המיספר של 120 אלף מפגינים מחבר בידור את מפתפי שתי ההפגנות.

באז 20 אלף, ומאותו הרגע התגלגלה התנועה נגד המלחמה. הצלחת ההפגנה הגבירה את הלחץ בתנועת שלום עכשיו, וזו קראה להפגנה שבועיים לאחר מכן — בגמר השבוע הרביעי למלחמה, ושלושה שבועות אחרי הפסקת האש. היא נערכה באותה הכיכר. באז 100 אלף איש.

אני זוכר היטב את התאריך — 3 ביולי 1982 — כי באותו היום עצמו חציתי את הקו בביירות. שמענו על ההפגנה ברדיו בדרבנו חזרה לארץ.

ובכן — כמה טעויות מזורות. ההפגנה של שלום עכשיו לא נערכה ב-26 ביוני, כפי שנדמה למורה. אלא ב-3 ביולי. ב-26 ביוני נערכה הפגנה אחרת לגמרי. המיספר של 120 אלף מפגינים מחבר בידור את מפתפי שתי ההפגנות.

הסוד שנקבר עם קסטנר

דמו של ישראל קסטנר עריין זועק מן הארמה. מדי פעם עולה הפרשה מחדש. כותבים מחוות. עורכים תחקירים. וכאשר עולה הפרשה, עולה עימה התעלומה הגדולה הקשורה בשמו של קורט ז'קר.

אין תעלומה לגבי שאר מעשיו של קסטנר. אפשר לפרשם כך או אחרת, לכך זכות או לכך חובה, אך אין בהם חידה. העובדות ידועות ומוכנות.

לא כן בפרשת בכר. היא שגרמה למיפנה במישפט שלו, והיא נשארה פתוחה גם בפסקה הדין הסופי של בית-הדין העליון. שטייה את קסטנר מכל חשד בכל שאר הפרשות.

העובדות הן, בקיצור, כלהלן: קורט בכר היה קצין של הוואפן-אס.אס. בימי שואת הונגריה נשלח עליידי ראשי האס.אס.אס. לבדרפסט כדי לנצח על הפקעת רכושם של יהודי הונגריה, ולדאוג לכך שיגיע לידי האס.אס.אס. שהיה ברייך השלישי בכחנית מדינה-ביתר-מדינה. (אגב, העובדה שתתאלוף של הוואפן-אס.אס. נשלח לתפקיד זה מוכיחה שההברל בין האס.אס.אס. הקרבי ואס.אס.אס. הרגיל היה פחות ברור מכפי שמנסים עתה לתאר. ראה פרשת ביטבורג.)

אחרי המלחמה נעצר בכר, כמו כל קציני-אס.אס. בכיר, והוכן נגדו מישפט בנירנברג. בשלב זה הופיע קסטנר והעיד לטובתו. עדותו זו של מנהיג יהודי מוכר, גיבור יהדות הונגריה, הביאה לשיחרורו עתה לתאר. ראה פרשת ביטבורג.)

קסטנר דיווח על עדותו לעסקן בכיר של הסוכנות היהודית, אליהו דובקין, שהיה איש-כספים מטעם מפא"י. מיסמך זה הוגש בהיסחידות עליידי התביעה כמישפט מלביאל גרינוולד (המכונה בשם טעות "מישפט קסטנר"). שמואל תמיד, סניגורו של גרינוולד, שהיה עד לאותו רגע חסר כל אחיזה נגד קסטנר, עט על מיסמך זה כמוצא שלל רב. בחקירתו שתייך-וערב נכנס קסטנר למלכודת. הוא הודה שכל קצין אס.אס.אס. הוא פושע, וכי על כן עדות למען קצין אס.אס.אס. היא פשע. אז שאל תמיד את המיסמך שהוגש עליידי הצד של קסטנר עצמו. קסטנר התבלבל ונשבר, השופט נרעש, ומאותו הרגע החלה שקיעתו של קסטנר.

מרדע העיד קסטנר למען בכר? יש אומרים: מתוך תחושת-כבוד הונגריה. הוא הבטיח לבכר להצילו אחרי המלחמה, אם בכר יציל אותו בזמן המלחמה. ויש אומרים: מפני שבכר ידע עליו יותר מדי, ועלול היה לדבר במישפטו.

אף אחת מן הגירסות האלה אינה משכנעת. לי יש גירסה אחרת. אין לי שום ראיה לנכונותה. אבל היא עלתה על דעתי מן הרגע הראשון, כאשר עקבתי מקרוב אחרי המישפט.

ובעיקר: זוהי הגירסה היחידה המתאימה לכל העובדות, והפתרת את כל החידות. הנה היא:

בכר ריכז בידו את הרכוש העצום, שנשרד מיהודי הונגריה. אין ספק שלקח חלק בכך ממנו לעצמו ולידידיו, והסתירו במקום-מיבטחים. למשל: בבנקים שווייציים.

אחרי המלחמה, בצר לו, הציע למי שהציע עיסקה: הנהנה היהודית תציל אותו, ותמורת זאת יעביר לה את השלל. מישהו החליט לקבל את ההצעה. לא קסטנר עצמו, כי קסטנר היה אז בורג קטן מדי, והוא מת כאיש עני.

אם כן, מי? הסוכנות היהודית? המוסד לעליה ב' מפא"י? מוסדות-סתר כלשהם? על כל פנים, קסטנר נשלח להעיד לטובת בכר. הוא דיווח על כך לאיש-הכספים דובקין. מרדע מרדע, אם לא מפני שמילא

אורי אבנרי אישי יותר

שליחות של המוסדות הלאומיים או המפלגתיים, שהיתה קשורה בכסף?

כאשר עלה העניין לפתע במישפט, לא יכול היה קסטנר למסור את האמת, מפני ששולחיו נתבעו ממנו לשטוק, ובצדק. איך אפשר היה להסביר דבר כזה לציבור?

אבל שולחיו ידעו שהוא פעל בתוסלב, על פי הוראה מוסמכת, ועל כן עזמו לימיו והגנו עליו, עד הרגע האחרון. קסטנר היה בטוח, בתמיכתם.

אחרי פסק-הדין של השופט בנימין הלוי, הלכתי לקסטנר. ניסיתי לשכנע אותו לפתוח את פיו ולגלות את כל האמת. הוא נטה להסכים, והתחיל להכתוב לי את גירסתו. אך עוד לפני שהגענו לפרשת בכר, התחרט בהשפעת ידידיו ההונגריים, אנשי השילטון.

כאשר נרצח, לקח את הסוד עימו. היו שהאמינו אז כי הש"ב מעורב ברצח, מפני שהשילטון חשש שמא יגלה קסטנר את סודותיו, והיה צורך לסתום את פיו לנצח.

כיום אני מאמין שקסטנר נרצח על רקע זה. אך אז היו הרבה סימני שאלה אשר יכלו לחזק חשד כזה, וזה היה אחד מהם. אך בלי קשר לרצח, אני מאמין כי ההסבר הנ"ל לפרשת בכר הוא הנכון.

הוכחות? אין הוכחות, וגם לעולם לא יהיו.

יש אלטרנטיבה?

בקטע הקצר מנאמו של שימרון פרס בוועידת התק"ם, ששודר בטלוויזיה, אמר ראש-הממשלה פעמיים שממשלת-האחדות-הלאומית היא "האלטרנטיבה היחידה" הקיימת עכשיו.

האם זה נכון? אולי מבחינה פוליטית, אך בוודאי לא מבחינה לשונית.

"אלטרנטיבה" היא ברידה בין שתי אפשרויות ויותר. בשימוש פחות מדויק, אלטרנטיבה היא דרך חלופית, ררך שניה. רק דבר אחד אין אלטרנטיבה יכולה להיות: הדרך האחת והיחידה.

אני משער שראש-הממשלה ביקש לומר שממשלת-האחדות היא האפשרות היחידה הקיימת כיום, ושאין אלטרנטיבה (ואין לאונגיים שכן שומעות).

אך אם כן, מרדע להסתבך במילים לועזיות? מרדע לעולל לשפה הלאטנית מה שהליכוד מעולל למערך?

אני מוחה!

ואם באיזו-ביהיקר נפלה שלהבת, מה יגידו הארזים? הנה פירסמה קבוצה של 23 מחנכים גדולים מרדעה התומכת בהסתדרות, לאמרו: "אנו מוחים: אנו, קבוצת מתנכס ממוסדות-חינוך ברחבי הארץ, מוחים נגד הצעדים החריצניים של הממשלה הפוגעים..."

כאשר פוליטיקאים מוחים נגד משהו, אפשר לעבור על זה בשתיקה. אך כאשר מתנכסים משתמשים בצורה משוכשכת זו, יש למחות על כך, כשם שהיה עליהם למחות על הצעדים של הממשלה. כי פעולת המחאה כבר כוללת את ההתנגדות לדבר שמוחים עליו, ועל כן אין למחות נגד, כשם שאין להילחם נגד, ואין למרוד נגד. מוחים על דבר, לוחמים בו או ייב ומורדים בממשלה.

שיבושים מסוג זה חודרים לשפה מכל עבר. אפשר לקרוא

בעיתונים כי עסקן פלוני התמודד מול עסקן אלמוני, שהוא ממש נאבק נגדו וגם התמודד נגדו או מולו.

האמת היא שהעסקן התמודד עם יריבו, נלחם נאבק בו. למה? ככה.

אך מה נלחן על התניכס (ולא נגד התניכס) אם המחנכים נותנים להם דוגמה?

אני, על כל פנים, מוחה נגד זה. סליחה, על זה.

שקר החוז? הבל היופי?

העיתונאי האמריקאי-יהודי המנוח, בן הכט, כתב באחד מספריו פרק על חוויותיו בחוליווד, שם שהה ומרמז כאשר עיבר את תסריט הסרט חלף עם הרוח. במיוחד טיפל בו כיכרונותיו בתופעה של אלילות-המין.

התיזה המרכזית של הכט היתה שאלילות-המין הן סימלימין מפני שאין להן מין. זאת אומרת, אלילות-המין הגדולות של חוליווד לא יכלו לאהוב גברים או נשים, מפני שהיו שקועות כל-כולן באהבה גדולה מכל, שלא סבלה שום התחרות: אהבתן את עצמן.

חשבתי על כך כאשר ראיתי לפני שבועיים את הכתבה על היפהפיות בתוכנית מבט שני. דובר שם על נשים שהפכו את היופי למיקצוע. הגדרה זו לוקה בחסר. בשביל נערת-החווה הא-מיתית, היופי אינו רק מיקצוע, אלא גם שליחות, יעוד, תוכן בלעדי של החיים. וכדי להקדיש ליופי זה את המגיע לו, היא חייבת לאהוב אותו בכל ליבה ומאורה. נערת-החווה שאינה אוהבת את עצמה עד כלות הנשימה פשוט אינה נערת-החווה.

דובר הרבה על האגרצנטיות המוחלטת של האלילות ה-גדולות, ממרילין מונרו ועד ברייט בארדו. יש כאן גם המפתח לטרגדיה. כאשר נערת-החווה חדרה מלאהוב את עצמה, לא נותר דבר. היא יכולה להתאבד, כפי שעשתה מרילין האלוהית.

נשים אלה, שהיו פנטזיות מיניות של גברים ללא-ספור, שעיצבו את הטעם המיני של דורות, היו בלתי-מסוגלות לאהוב איש.

קארין רונסקי, אחת היפהפיות האמיתיות של המדינה, אשה בעלת אלף פנים, היא נערת-החווה כזאת. לא כמיקרה נעדרו הגברים לחלוטין בקטעים עליה בסרט. גברים רבים יכולים לחלום עליה, אך קארין יכולה לחלום רק על עצמה. ומכיוון שהיא אשה נבונה, היא יודעת זאת.

פנינה רוזנבלום באה מעולם אחר. כאשר שבועון זה גילה אותה, היתה נערה חרשה בתל-אביב. תמיד ערכתי אותה, בשל הדרך הארוכה שעשתה, ושאותה הציגה עתה גם בסרט: הרקע הדל שממנו באה, נערת-מעברה בימים הקשים, בתה של אשה עיראקית שננטשה על-ידי בעלה ושגידלה את ילדיה בכוחות עצמה. לשיבתה של פנינה יש לומר כי מעולם לא התביישה ברקע זה ולא הסתירה אותו, אלא להיפך — התאמת בו.

גם בחייה של פנינה אין מקום לאהבה אמיתית למישהו וולתה, למרות שהיא אשה חביבה. פנינה שקועה בפנינה. היא ניסתה את ידה ביצירות רבות — בטח הוימרה, המישחק, הרוגמנות, הכתיבה. אך היצירה האמיתית היחידה של פנינה רוזנבלום היא פנינה רוזנבלום. ומכיוון שהיא מוסיפה צבע והמולה לנוף האפור של המדינה, תבורך על כך.

עורנו לה בצעדיה הראשונים, כאשר יצאה לכבוש את תל-אביב. כתבנו עליה כאשר שחררה מצה"ל, מפני ששום יחידה לא יכלה לתפקד כשהיתה שייכת אליה. הסיפור שלנו עליה היכה אז גלים ברחבי העולם, שום עיתון הגון לא יכול היה לעמוד בפני הכותרת: "חיילת שחררה מן הצבא מפני שהיתה יפה מדי".

אחר-כך נסעה לאנגליה, כדי לנסות את מזלה שם. בכוח הרצון הקשה, המאפיין אותה, החליטה בו כיום שלא לדבר עוד אלא אנגלית. שפתה היתה משוכשכת, אך בצורה משעשעת. די אנגלים ראו בכך הומור רב, ונהנו בחברתה.

נתקלתי בה פעם בלונדון, והחלטנו ללכת ביחד לקולנוע. בתום הסרט הלכה פנינה לחורה-השרותים של הליידיס, כדי לתקן את האיפור. איני יודע אם המתנתה לה רבע או חצי שעה, אך זה נראה כאירוסיו. הסרנים החלו נועלים את הדלתות, וחששתי שאם אבלה לבסוף את הלילה עם פנינה בקולנוע הנעול.

המאמץ היה כדאי. אני יכול להעיד שכאשר התהלכתי עימה בחצות ברחוב פיקאדילי, נהר סואן שאליו מתנקזות מיטב היפהפיות של בריטניה והעולם, סובכו עשרות את ראשיהם אליה.

ניכר שהכל היו משוכשעים כי פנינה הנערה מפתח-תיקוה, היא אלילה מן הסרטים או נערת-החווה עולמית.

האם מותר לאשה להפוך את היופי למרכז חייה, ואף להת-פרנס ממנו? בעיניי זוהי שאלה טיפוסית. כדורגלן חי מרגליו, כדורסלן מגובהו, צייר מכיש רונג, חכם משיכלו. כל אלה הם מתנות מן השמיים, ומי שזוכה במתנה כזאת מלידה אינו יכול לתאם להגיד תודה. הכדורגלן מתאמץ, הצייר מפתח את כישל-רונג, האיש החכם לומר. אלילת-

פנינה

האם מותר לאשה להפוך את היופי למרכז חייה, ואף להת-פרנס ממנו? בעיניי זוהי שאלה טיפוסית. כדורגלן חי מרגליו, כדורסלן מגובהו, צייר מכיש רונג, חכם משיכלו. כל אלה הם מתנות מן השמיים, ומי שזוכה במתנה כזאת מלידה אינו יכול לתאם להגיד תודה. הכדורגלן מתאמץ, הצייר מפתח את כישל-רונג, האיש החכם לומר. אלילת-

האם מותר לאשה להפוך את היופי למרכז חייה, ואף להת-פרנס ממנו? בעיניי זוהי שאלה טיפוסית. כדורגלן חי מרגליו, כדורסלן מגובהו, צייר מכיש רונג, חכם משיכלו. כל אלה הם מתנות מן השמיים, ומי שזוכה במתנה כזאת מלידה אינו יכול לתאם להגיד תודה. הכדורגלן מתאמץ, הצייר מפתח את כישל-רונג, האיש החכם לומר. אלילת-

האם מותר לאשה להפוך את היופי למרכז חייה, ואף להת-פרנס ממנו? בעיניי זוהי שאלה טיפוסית. כדורגלן חי מרגליו, כדורסלן מגובהו, צייר מכיש רונג, חכם משיכלו. כל אלה הם מתנות מן השמיים, ומי שזוכה במתנה כזאת מלידה אינו יכול לתאם להגיד תודה. הכדורגלן מתאמץ, הצייר מפתח את כישל-רונג, האיש החכם לומר. אלילת-